

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Інститут
Громадянського
Суспільства

Аналітична записка
БЮДЖЕТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В УМОВАХ ВІЙНИ І ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
в контексті мінімізації асиметрії розвитку між громадами та регіонами, а також
стимулювання розвитку територій, які потребують особливої уваги з боку держави

Замість вступу

Впродовж останніх передвоєнних років, з розвитком децентралізаційних процесів, українське бюджетне законодавство розвивалось, хоча основні параметри були достатньо стабільними. Органи місцевого самоврядування мали змогу оцінювати свої бюджетні можливості заздалегідь і ухвалювали місцеві бюджети ще до ухвалення державного бюджету.

Після повномасштабного російського вторгнення ситуація в сфері публічних фінансів суттєво змінилась і бюджетне законодавство не встигає чи радше не в змозі адекватно реагувати на такі зміни.

ВВП України в 2022 році знизився у порівнянні з 2021 роком на 29,2%, в 2023 році – він був нижчим на 24,6%. При цьому суттєво змінилась структура економіки різних регіонів та держави в цілому, а витрати на оборонні потреби суттєво зросли.

Вплив війни на місцеві бюджети

Негативний вплив воєнних дій на території України унеможливив розроблення реалістичних прогнозів економічного і соціального розвитку країни та, як наслідок, бюджетних показників на середньостроковий період. Тому до бюджетного законодавства було внесено ряд змін, зокрема призупинено дію статті 75-1 БКУ та пов'язані з нею норми щодо прогнозів місцевих бюджетів. Тобто, прогноз місцевого бюджету, як документ середньострокового бюджетного планування, у 2022 році не складався.

Мінфін рекомендував всім головним розпорядникам бюджетних коштів заповнювати форми бюджетні запити лише на 2023 рік. А при прогнозуванні дохідної частини місцевих бюджетів на 2023 рік використовувати статистичні показники фактичного виконання дохідної частини місцевих бюджетів за результатами 2019-2021 років і 5 місяців 2022 року.

На 2024 бюджетний рік норми середньострокового планування було відновлено. Так, з 1 січня 2024 р. відновлено дію норм Бюджетного кодексу України щодо розроблення Стратегії управління державним боргом на середньостроковий період та складання Бюджетної декларації як документа середньострокового бюджетного планування.

Одночасно, змінами до Бюджетного кодексу України прийнято норму про те, що «Всі законопроекти, що передбачають зміни до закону про Державний бюджет України можуть розглядатися у Верховній Раді України лише у разі наявності експертного висновку Міністерства фінансів України про підтримку такого законопроекту (крім поданих Кабінетом Міністрів України проектів законів, розробником яких є Міністерство фінансів України).»

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Інститут
Громадянського
Суспільства

Найсуттєвіших змін у 2024 році зазнав перерозподіл податку з грошового забезпечення військовослужбовців від місцевих бюджетів до спеціального фонду Державного бюджету України.

Згідно з прийнятими змінами до Бюджетного кодексу України¹, місцеві бюджети у 2024 році недоотримують 96,3 млрд. гривень. Також передбачено, що з 01.10.2023 місцеві бюджети повинні перерахувати частку «військового» ПДФО в розмірі² 25,8 млрд. гривень до державного бюджету. Сукупно місцеві бюджети потенційно недоотримають 122,0 млрд. гривень. За інформацією Міністерства фінансів України, частково ці втрати планується компенсувати через надання трансфертів з державного бюджету та неперерахування реверсної дотації до державного бюджету. Відтак, місцевим бюджетам буде складно підтримувати у належному стані свою власну дорожню, освітню та іншу комунальну інфраструктуру, яка потребує постійного догляду та ремонту.

Пропозиції

На наш погляд частково ці втрати можливостей підтримувати власну інфраструктуру за рахунок місцевих бюджетів можна компенсувати через використання коштів, які мають бути надані Україні від ЄС в рамках Інструменту для України на 2024-27 роки.

Загалом заявлена сума у 240 млрд.грн на 4 роки є досить значною – 60 млрд. грн щорічно, що значно більше можливостей ДФРР та субвенцій на розвиток інфраструктури ОТГ, які надавались територіальним громадам останніми роками.

Відтак розподіл цих коштів можна здійснювати на основі таких підходів:

- 15 млрд. грн. розподілити між територіальними громадами на основі врахування двох складових: чисельність населення та територія громади;*
- 20 млрд. грн. виділити на реалізацію стратегій регіонального розвитку;*
- 20 млрд. грн.. виділити на реалізацію програм регіонального розвитку для окремих типів територій;*
- 5 млрд. грн. для реалізації проектів національного значення, що мають вплив на розвиток більш ніж 2-х регіонів – транспортні коридори, система транспортного сполучення у Київській агломерації;*

При цьому у порядку використання коштів передбачити, що субвенція у громадах має використовуватись для підтримки у робочому стані місцевої інфраструктури, створення безпечних умов для функціонування комунальних закладів, розвиток освіти та підтримки постраждалих від війни вкладенням у відбудову.

Варто зауважити, що порівнянні з 2021 роком, в Україні дуже сильно проявились нові види диспропорцій між регіонами, а особливо територіальними громадами: раптова зміни чисельності населення; вилучення з використання місцевої інфраструктури через її руйнування; деіндустріалізація цілих міст; посилена загроза ракетних та інших ударів по громадах.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text>

² <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42765>

Це призводить до того, що формування місцевого бюджету за нинішніми правилами стає майже не можливим.

Питання бюджетного вирівнювання в умовах війни також потребує додаткової уваги, оскільки спроможності місцевих бюджетів уражених територій стають досить низькими.

На прикладі проведеного аналізу структури та динаміки доходів місцевих бюджетів лише трьох найбільш постраждалих територіальних громад, яскраво проілюстровано негативна динаміка надходжень власних доходів у структурі загального фонду місцевих бюджетів (скорочення становить від 24% до 56%). Така ж динаміка спостерігається і по основному джерелу наповнення місцевих податків – Платі за землю (скорочення надходжень від 66% до 91%). (таблиця 1)

таблиця 1

Аналіз структури та динаміки доходів місцевих бюджетів

Територіальна громада / рік	Чисельність наявного населення, осіб	Доходи загального фонду місцевого бюджету, тис.грн.	Динаміка надходжень до загального фонду місцевого бюджету	Місцеві податки і збори, тис.грн.	Питома вага МПЗ у структурі доходів загального фонду, %	Плата за землю, тис.грн.	Питома вага Плати за землю у МПЗ, %	Динаміка надходжень плати за землю, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Херсонська								
2021	329772	2163851,2	-39%	491732	23%	104347	21%	-73%
2023	317752	1328063,9		193336,7	15%	27952	14%	
Ізюмська								
2021	54558	209622,7	-24%	62885,9	30%	23636,9	38%	-66%
2023	48072	158956,4		31460,9	20%	8146,5	26%	
Бериславська								
2021	18169	83834,8	-56%	22602,2	27%	8206,5	36%	-91%
2023	17725	36488,8		6579,3	18%	712,1	11%	

Залишається відкритим питання виконання бюджетів територіальних громад які з 2022 року знаходяться під окупацією. За офіційними даними МФУ у 2023 році такі територіальні громади здійснювали видатки як по основним бюджетним галузям (освіта, охорона здоров'я, культура, апарат управління) так і капітальним видаткам

ВИДАТКИ ЗАГАЛОМ, (ГРН)

Рік	Квартал	Область	Назва місцевого бюджету адміністра..	Тип бюджету	Групи чисельності	Площа тергромади, (кв. км)	Чисельність наявного населення, (осіб)	датки на альну зедню віту	Видатки на культуру	Видатки на освіту	Видатки на утримання апарату управління	Видатки на фізкультур у і спорт	Капітальні видатки
2023	4	Запорізька	Бердянська	місто	більше 15 тис осіб	250	111070	1 015 998	14 231 807	246 723 974	51 140 952	5 050 954	108 944 749

ВИДАТКИ ЗАГАЛОМ, (ГРН)

Рік	Квартал	Область	Назва місцевого бюджету адміністра..	Тип бюджету	Групи чисельності	Площа тергромади, (кв. км)	Чисельність наявного населення, (осіб)	датки на альну зедню віту	Видатки на культуру	Видатки на освіту	Видатки на утримання апарату управління	Видатки на фізкультур у і спорт	Капітальні видатки
2023	4	Запорізька	Гуляйпільсь..	місто	більше 15 тис осіб	683	18506	397 267	6 087 226	70 487 745	18 381 782	1 001 713	85 910 102

ВИДАТКИ ЗАГАЛОМ, (ГРН)

Рік	Квартал	Область	Назва місцевого бюджету адміністра..	Тип бюджету	Групи чисельності	Площа тергромади, (кв. км)	Чисельність наявного населення, (осіб)	датки на альну зедню віту	Видатки на культуру	Видатки на освіту	Видатки на утримання апарату управління	Видатки на фізкультур у і спорт	Капітальні видатки
2023	4	Запорізька	Мелітополь..	місто	більше 15 тис осіб	56	148851	3 247 250	19 492 419	387 959 319	105 800 202	11 471 712	208 499 740

Так, відповідно до рішення виконавчого комітету³ Мелітопольської міської ради від 25.01.2024 року № 3/1 «Про затвердження звіту про виконання бюджету Мелітопольської міської територіальної громади за 2023 рік», затверджено виконання місцевого бюджету за 2023 рік по доходах загального фонду в сумі 1052600,9 тис. грн і по видатках у сумі 603500,7 тис. грн.. Зокрема були здійснені видатки по таких міських програмах (скріншот рішення)

-міській програмі «Програма фінансової підтримки КП «Мелітополькомунтранс» ММР ЗО у період дії воєнного стану». Касові видатки складають 1,9 млн грн або 64,8% від запланованої суми видатків, з них: по загальному фонду 1,8 млн грн або 61,2% від запланованого обсягу видатків та по спеціальному фонду (бюджет розвитку) 0,09 млн грн або 89,6% від запланованого обсягу видатків;

-міській програмі «Виконання КП «Мелітопольський міський парк культури і відпочинку ім. Горького» Мелітопольської міської ради Запорізької області першочергових заходів, спрямованих на відновлення державного суверенітету та життєдіяльності у місті Мелітополі». Касові видатки складають 0,9 млн грн по загальному фонду або 30,6% від запланованої суми видатків;

-міській програмі «Виконання КП «Чистота» Мелітопольської міської ради Запорізької області першочергових заходів, спрямованих на відновлення державного суверенітету та життєдіяльності у місті Мелітополі». Касові видатки складають 2,0 млн грн по загальному фонду або 66,6% від запланованої суми видатків;

-міській програмі «Виконання КП «Житломасив» Мелітопольської міської ради Запорізької області першочергових заходів, спрямованих на відновлення державного суверенітету та життєдіяльності у місті Мелітополі». Касові видатки складають 1,8 млн грн по загальному фонду або 87,8% від запланованої суми видатків;

-міській програмі «Виконання КП «Міськвітло» Мелітопольської міської ради Запорізької області першочергових заходів, спрямованих на відновлення державного суверенітету та життєдіяльності у місті Мелітополі». Касові видатки складають 1,3 млн грн по загальному фонду або 42,0% від запланованої суми видатків;

Такі непоодинокі випадки потребують системного підходу для вирішення питання бюджетування територіальних громад, що знаходяться під окупацією. Війна затягується, відтак ці території навряд чи повернуться у найближчий час у нашу правову систему. А на тлі гострої економії бюджетних ресурсів у всіх сферах, виконання бюджетів таких громад виглядає як мінімум неефективно.

Політика згуртованості та ДФРР

Система формування та реалізації державної регіональної політики в Україні була сформована впродовж 2015-22 років і загалом відповідає ідеології європейської політики згуртованості.

Державний фонд регіонального розвитку є ключовим інструментом фінансування реалізації регіональної політики України. Відповідно до статті 24-1 Бюджетного Кодексу України «Кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що мають на меті розвиток регіонів і відповідають пріоритетам, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку та відповідними регіональними стратегіями розвитку»

З початком повномасштабної збройної агресії росії законодавче регулювання Державного фонду регіонального розвитку неодноразово змінювалось. Так, у 2022 році було призупинено дію статті 24-1 Бюджетного Кодексу України. При прийнятті Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» ДФРР було передбачено у розмірі 2 млрд.грн, але з особливими умовами використання⁴ цих коштів:

1. Встановлено пропорції розподілу коштів ДФРР :

- 50 % - рівними частинами між Автономною Республікою Крим, областями та містами Києвом і Севастополем;
- 50% - додатково рівними частинами між Дніпропетровською, Донецькою, Житомирською, Запорізькою, Київською, Миколаївською, Одеською, Сумською, Харківською, Херсонською, Чернігівською областями.

2. Інвестиційні програми і проекти регіонального розвитку, підлягають співфінансуванню з місцевих бюджетів в обсязі не менше 10 %, а для бюджетів міст Києва і Севастополя та бюджетів міських територіальних громад з населенням понад 225 тисяч осіб - не менше 50%.

3. До складу комісії із попереднього відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та оцінки їх на відповідність вимогам законодавства, включаються члени Комітету Верховної Ради України з питань бюджету за рішенням цього комітету (чисельністю не менше 50 відсотків складу такої комісії).

4. За результатами здійснення попереднього відбору та оцінки, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, подає їх для відкритого голосування громадян засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг (далі - Портал Дія).

5. Розподіл коштів за адміністративно-територіальними одиницями та інвестиційними програмами і проектами за результатами відкритого голосування громадян засобами Порталу Дія затверджується Кабінетом Міністрів України.»

Фактично, приведеними тут змінами ДФРР перестав відповідати своєму первісному призначенню, як фінансовий інструмент державної регіональної політики, спрямований у

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>

тому числі на вирівнювання асиметрії розвитку регіонів, як це передбачається статтею 174 Договору про функціонування ЄС.

Разом з тим, вже у другому кварталі, змінами до Державного бюджету було прийнято рішення всі кошти ДФРР передати на розвиток, закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання, а особливі умови використання передбачити у Державному бюджеті на 2024 рік.

Проте Державний бюджет України на 2024 рік було прийнято без ДФРР взагалі. Отже, Ключовий фінансовий інструмент реалізації регіональної політики України у 2024 році відсутній.

Мінінфраструктури завершило роботу щодо актуалізації ДСРР2027. Проте так виглядає, що навіть у випадку затвердження цієї редакції з її реалізацією виникнуть проблеми, через відсутність фінансування.

Реалізація стратегії має здійснюватись на основі програм, які впливають з оперативних цілей стратегії і які мають фінансуватись з таких джерел, як Державний Фонд Регіонального Розвитку (ДФРР) або через Державний Фонд відновлення та регіонального розвитку (ДФВР), якщо буде ухвалене рішення про його утворення.

Чинна редакція статті 24-1 БКУ не забезпечує фінансування таких програм юридично, а відсутність коштів у бюджеті – фактично.

У будь-якому випадку потрібні зміни до Бюджетного кодексу України. Зокрема відновлення статті 24-1.

Враховуючи необхідність відновлення уражених територій, залучення під таке відновлення міжнародних ресурсів на зрозумілій основі, ДФРР може стати зрозумілим для наших донорів фінансовим інструментом.

Відтак має бути збільшено розмір самого фонду та передбачена фіксована частина коштів на реалізацію державних програм регіонального розвитку, які будуть підготовлені на основі стратегії. Частина цих коштів має розподілятися між усім регіонами виходячи із кількості населення та території, яка знаходиться під українською юрисдикцією, частина коштів має бути надана додатково регіонам, які мають найбільші ураження через війну та реалізують регіональні плани відновлення.

Пропозиції внесення змін до статті 24-1 БКУ

- 1. Збільшити розмір ДФРР до 3% від прогнозного обсягу доходів ДБУ.*
- 2. Передбачити можливість включення у склад ДФРР коштів, які надходять із зовнішніх джерел;*

Це дасть змогу залучати додаткові ресурси ззовні під зрозумілий порядок їх використання і зніме проблему не ефективного використання коштів зовнішнього походження, що має місце зараз. Передусім це стосується коштів на відбудову від ЄС.

- 3. Розподіл загальної суми коштів ДФРР, що визначається у державному бюджеті України на плановий рік, передбачається здійснити у пропорції: 30% на реалізацію регіональних стратегій розвитку; 70% - на реалізацію державної стратегії*

регіонального розвитку та плану відновлення;

Встановлення такої пропорції на практиці означає, що для регіонів сума коштів складатиме раніше передбачувану цифру в 1% від доходів ДБУ.

4. Аби забезпечити стимулюючий характер ВРП/на особу при перерозподілі коштів ДФРР, передбачити, що показник для цілей цього розподілу переглядається один раз на три роки, а регіони, які отримують два транші мають використовувати додаткові кошти винятково на проекти, що стимулюють зростання.

5. Пропонується удосконалити механізм визначення проектів-переможців на фінансування з ДФРР на основі експертної оцінки проектів, вилучити зі складу конкурсної комісії народних депутатів України.

6. Зняти квотування витрат фонду на окремі програми чи сфери(спорт, культура чи інше)

7. Враховуючи тривалий характер війни, передбачити механізми використання коштів фонду, які не могли бути використаними певними регіонами через військові дії.

Оскільки загальноекономічна ситуація в Україні дуже сильно залежить від зовнішньої допомоги, роботу над змінами підходів до ДФРР варто узгодити з найбільшими донорами України.

Враховуючи тенденції щодо залучення найширших верств українських громадян до визначення найбільш важливих і чутливих для українського суспільства пріоритетних для фінансування проектів саме через механізми електронного голосування потрібно удосконалити можливості фінансування таких проектів за кошти державного бюджету.

На місцевому рівні у багатьох територіальних громадах застосовуються механізми голосування за дуже локальні місцеві проекти, що є доброю практикою залучення жителів громад до визначення окремих напрямів витрачання місцевих коштів.

Сьогодні Україна уже готова до застосування механізмів визначення пріоритетів та відбору проектів національного характеру громадянами України. Для реалізації цих механізмів можна внести відповідні зміни до Бюджетного кодексу України в частині запровадження окремого рядка у щорічному державному бюджеті України - Бюджету громадських/суспільних ініціатив, фінансування з якого буде здійснюватись за процедурами громадського голосування.

Пропозиції

Передбачити введення нової статті 24-6 БКУ «Бюджету громадських/суспільних ініціатив»⁵.

Визначити розмір Бюджету громадських/суспільних ініціатив та встановити вимоги

⁵ Назва статті умовна

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Інститут
Громадянського
Суспільства

щодо порядку його використання згідно з концепцією, яка передбачає широку участь громадян України у визначенні проектів загальнонаціонального характеру, що можуть фінансуватись за його рахунок.

Розмір Бюджету громадських/суспільних ініціатив визначити як 0,05% дохідної частини державного бюджету України року, що передує плановому. Такий підхід даватиме можливість чітко розуміти розмір Бюджету громадських/суспільних ініціатив року, який є плановим, а відтак відбирати проекти ще до початку року фінансування.

Визначення проектів, які можуть отримати фінансування за рахунок Бюджету громадських/суспільних ініціатив, відбувається шляхом голосування громадянами України серед пріоритетів, які визначаються Урядом України на плановий бюджетний рік. Оцінка проектів на відповідність цим пріоритетам та можливістю їх реалізації здійснюється спеціально утвореною комісією, у складі якої понад 50% мають бути представники громадського сектору.

Із відновленням у 2024 році норми середньострокового бюджетування виникає необхідність розробки планувальних документів стратегічного характеру. Вихідні дані з яких мають бути покладені в основу бюджетних програм на середньострокову перспективу. Однак, за останні роки в українське законодавство було внесено низку змін, які розширили коло планувальних документів для територіальних громад і які породили певну конкуренцію між ними. На базовому рівні місцевого самоврядування, видно, як розробка Стратегії розвитку та Плану заходів до неї, Плану відновлення, Програм соціального та економічного розвитку, Концепції інтегрованого розвитку, Програми комплексного відновлення, Місцевих цільових програм часто вимагає написання схожих структурних розділів на базі одних і тих же даних.

Отже на законодавчому рівні відсутня системна рамка документів, з визначеними строками їх розробки та взаємоузгодження. Немає єдиних підходів до розробки, відсутні ефективні системи моніторингу та підзвітності щодо виконання планувальних документів на місцевому рівні.

Усі ці суперечності та дублювання у планувальних документах не дають можливість територіальним громадам зосередитись на підготовці єдиного стратегічного документу, щодо свого відновлення та розвитку. А відтак, бюджетування орієнтоване на результат залишається декларацією на папері.

Пропозиції

Внести зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та до Закону України «Про засади державної регіональної політики» у частині розробки планувальних документів та об'єднати два планувальні документи: План відновлення та розвитку і Програму комплексного відновлення в один документ з новою назвою – Програма відновлення. А оскільки Програма комплексного відновлення не є містобудівним документом, викласти новий зміст Програми відновлення у законі

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Інститут
Громадянського
Суспільства

«Про засади державної регіональної політики».

Разом з тим, варто звернути увагу на необхідність гармонізації бюджетного процесу зі стратегією і програмами та забезпечення при цьому прямого взаємозв'язку між розподілом коштів і фактичними результатами їх використання відповідно до визначених пріоритетів.

Вирішення цього завдання можна досягти шляхом внесення у Бюджетний Кодекс України доповнень в частині узгодження документів стратегічного та бюджетного планування.

1. Додати у глосарій БКУ визначення щодо стратегічних документів :

- стратегічні планувальні документи – державна стратегія регіонального розвитку, стратегія розвитку регіону, стратегія розвитку територіальної громади, інші планувальні документи стратегічного характеру, що розробляються і затверджуються органами державної влади чи органами місцевого самоврядування на підставі закону;

- стратегія розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці – стратегія регіонального розвитку Автономної республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, стратегія розвитку територіальної громади, що розробляються та ухвалюються відповідно до Закону «Про засади державної регіональної політики».

2. У частині застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі передбачити, що головні розпорядники бюджетних коштів, під час підготовки пропозицій до Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) та складання бюджетного запиту формують їх на основі чинних стратегічних планувальних документів, планів їх реалізації на середньостроковий період, прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку.

3. Перелік результативних показників щодо кожної бюджетної програми має відповідати показникам результативності, визначеним у стратегічних планувальних документах, на основі яких готувалась відповідна бюджетна програма.

4. Весь бюджетний процес від прогнозування, формування, уточнення до виконання ґрунтується на основі чинних стратегічних планувальних документів, планів їх реалізації на середньостроковий період та спрямований на реалізацію стратегій розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Замість висновку

Метою державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання. Фінансове забезпечення даної політики здійснюється відповідно до цього ЗУ «Про засади державної регіональної політики», Бюджетного та Податкового кодексів України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Інститут
Громадянського
Суспільства

А отже і бюджетне законодавство, у свою чергу, має розглядатись разом з політикою доходів та державною регіональною політикою.

Для логічних та адекватних змін Бюджетного кодексу України в частині покращення ситуації з бюджетним вирівнюванням, підтримки найбільш уражених територій, фінансування окремих програм регіонального розвитку, спрямованих на підтримку певних функціональних типів територій, потрібно зробити декілька послідовних кроків: визначити об'єктивні вимоги до функціональних типів територій; провести моделювання для визначення переліку територіальних громад, що відносяться до певних типів територій; провести розрахунки бюджетних можливостей таких функціональних типів територій в умовах нинішньої економічної ситуації та податкової системи; запропонувати гнучку систему бюджетного вирівнювання та фінансування особливо уражених територій.

Цей матеріал підготовлено «ГО Інститут громадянського суспільства» в рамках проєкту «Підтримка формування ефективної регіональної політики в контексті євроінтеграції України та воєнних викликів» та став можливим завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та щирій підтримці американського народу через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА». Зміст цього матеріалу не обов'язково відображає погляди USAID та Уряду США.